

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК
підготовки бакалавра
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
освітньо-професійної програми Облік і оподаткування

Луцьк – 2023

Силабус навчальної дисципліни УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, за освітньо-професійною програмою Облік і оподаткування

Розробник: Садовська І. Б., завідувач-професор кафедри обліку і оподаткування, доктор економічних наук, професор

Силабус погоджено:
гарант ОПП
Облік і оподаткування

Анна САФАРОВА

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування
протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:

Ірина САДОВСЬКА

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	07 «Управління та адміністрування», 071 «Облік і оподаткування» «Облік і оподаткування» Бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 120/4		Рік навчання – 3-ий
		Семестр – 6-ий
ІНДЗ: немає		Лекції – 30 год.
		Практичні (семінарські) – 22 год. Лабораторні – 16 год.
		Самостійна робота – 44 год.
		Консультації – 8 год.
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання	Українська	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові – [Садовська Ірина Борисівна](#)

Науковий ступінь – доктор економічних наук

Вчене звання – професор

Посада – завідувач кафедри обліку і оподаткування

Контактна інформація: +38-050-339-85-16, Sadovska.Iryna@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність об'єктів в процесі операційного та стратегічного управління господарською діяльністю, а саме господарські засоби і джерела їх формування та господарські процеси і їх результати. Підготовка фахівців високої кваліфікації, здатних в умовах економічних перетворень широко використовувати свої знання при проведенні роботи із забезпечення системи управління обліковими і нефінансовими даними на підприємствах різних галузей національної економіки та прийнятті управлінських рішень; вивчення та засвоєння знань з теорії і практики ведення управлінського обліку та складання внутрішньої управлінської звітності. Дисципліна «Управлінський облік» спрямована на формування у студентів системи знань, умінь і навичок з методології, методики та інструментарію побудови й розв'язання складних задач бізнесу, пов'язаних з питаннями бюджетування, оцінки поведінки витрат, вибору оптимальних стратегій, застосування Lean і KPI.

2. Пререквізити. Постреквізити.

2.1. Пререквізити. Вивчення дисципліни базується знаннях, умінь і навичках, які студенти отримали при вивченні попередніх дисциплін: «Бухгалтерський облік», «Менеджмент», «Мікроекономіка», «Економіка».

2.2. Постреквізити. Знання, уміння і навички, що здобуваються в процесі вивчення цієї дисципліни, будуть потрібні для вивчення наступних дисциплін: «Облік і аудит в управлінні проектами», «Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного планування», «Стратегічний управлінський облік», «Облікова політика», «Організація обліку» тощо.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни «Управлінський облік» є формування системи наукових знань і практичних вмінь і навичок з організації і методики управлінського обліку на підприємствах різних форм власності, удосконалення його методів, інструментів і процедур з урахуванням передового зарубіжного та вітчизняного досвіду.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Управлінський облік» є набуття практичних вмінь застосовувати відповідні методи та прийоми у процесі оперативного і прогностичного обліку витрат, доходів і фінансових результатів, калькулювання, планування, бюджетування, контролю і аналізу відхилень, оцінки ризиків з метою прийняття ефективних управлінських рішень на підприємствах різних форм власності для раціонального і економічного використання трудових, матеріальних, інтелектуальних і фінансових ресурсів.

4. Результати навчання (компетентності).

Компетентності, які студент набере в результаті вивчення дисципліни.

Спеціальність	Загальні компетентності (ЗК)	Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	Результати навчання
071 – Облік і оподаткування	ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	СК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення. СК05. Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень.	ПР04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень. ПР08. Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації.

5. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Основи управлінського обліку						
Тема 1. Управлінський облік як інформаційна система	10	2	2	6	-	Т/2

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат	10	2	2	5	1	Т, РЗ/К/2
Тема 3. Системи і методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг)	10	2	2	5	1	Т, РЗ/К/2
Тема 4. Облік і розподіл непрямих витрат	10	2	2/4	2	-	Т, РЗ/К/2
Тема 5. Нормативний управлінський облік	10	2	2	5	1	Т, РЗ/К/2
Тема 6. Облік і калькулювання за повними і змінними витратами	10	4	-/4	1	1	Т, РЗ/К/2
Разом за модулем 1	60	14	10/8	24	4	МКР/30
Змістовий модуль 2. Управлінський аналіз і бюджетування						
Тема 7. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	10	2	4	3	1	Т, РЗ/К/2
Тема 8. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень	10	2	2	5	1	Т, РЗ/К/2
Тема 9. Бюджетування і контроль витрат, доходів і фінансових результатів діяльності підприємства	12	4	-/8	-	-	Т, РЗ/К/2
Тема 10. Облік, контроль і звітність за центрами відповідальності	8	2	2	3	1	Т, РЗ/К/2
Тема 11. Стратегічний управлінський облік	10	2	2	6	-	Т, РЗ/К/2
Тема 12. Організація управлінського обліку	10	4	2	3	1	Т, ДБ/2
Разом за модулем 2	60	16	12/8	20	4	МКР/30
Разом по дисципліні	120	30	22/16	44	8	/100
Види неформального та інформального навчання передбачають перезарахування окремих тем або модулів, залежно від обсягу годин, тематики і змісту виконаних завдань, які обов'язково відповідають програмі освітньої компоненти. **Кількість балів залежить від обраної теми або модуля, години і бали з яких прописані в цій таблиці.						**
Модульні контрольні роботи по 30 балів						60
Наукова робота (за бажанням), оцінюється максимум 20 балів за призове місце						20
Види студентської наукової роботи для присудження бонусних (додаткових) балів: - опублікована наукова стаття у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; - публікація тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали; - підготовка та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 7 балів; - перемога у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 15 балів; - подача проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів. ***Увага! Загальна кількість балів, що вноситься до відомості за поточну роботу, у випадку ОК, де передбачено екзамен, не може перевищувати, як правило, 40 (п.4.5.						***

Положення https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/2023_Polozh_pro_otzin.pdf).						
Всього годин / Балів	150	36	36	68	10	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Питання та завдання для самостійної роботи визначені відповідними темами курсу й регламентуються методичними рекомендаціями до виконання самостійної роботи.

Рекомендовані теми для самостійного опрацювання:

Тема 1. Інноваційні моделі управлінського обліку

<https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/100>

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат

Тема 3. Системи і методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг)

Тема 4. КРІ в управлінському обліку

Тема 5. Система LEAN: історія, інструменти, досвід в Україні

IV. Політика оцінювання

Основні принципи організації поточного й підсумкового контролю знань здобувачів освіти розкриті у Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти ВНУ імені Лесі Українки (<https://bit.ly/3xyVDTk>).

Політика викладача щодо студента ґрунтується на засадах ефективної співпраці. Відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання. Здобувачі освіти зобов’язані дотримуватись термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом, заздалегідь повідомляти викладача про відсутність на занятті. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Через об’єктивні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний план навчання) навчання може відбуватись в онлайн формі з використанням системи Moodle, Office 365 (Teams) за погодженням із керівником курсу.

Під час вивчення освітньої компоненти при поточному контролі оцінюванню підлягають результати навчання, що виявляються через продемонстровані здобувачем знання та набуті уміння й навички, а саме:

- за роботу на практичних заняттях;
- за виконання лабораторних робіт
- за виконання підсумкових контрольних робіт;
- за виконання завдання самостійної роботи.

Під час проведення підсумкових контрольних робіт передбачене оцінювання результатів навчання, які здобувач набув після опанування навчального матеріалу змістового модуля. Передбачено 2 підсумкові контрольні роботи, які можуть проводитися у формі:

- письмового тестування;
- комп’ютерного тестування (з використанням платформи Moodle);
- розв’язування практичних завдань.

Підсумкові контрольні роботи можуть бути проведені в синхронному режимі (як аудиторна контрольна робота) або асинхронному режимі (наприклад, засобами платформи Moodle, Teams).

Викладач завчасно інформує здобувачів про терміни проведення, зміст та форму підсумкових контрольних робіт.

Політика викладача щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або

інформальної освіти, визнаються у ВНУ імені Лесі Українки на основі Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній т/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі українки (<https://bit.ly/3dquuuY>).

Визнання результатів навчання, отриманих у формальній освіті, можливе: під час переведення здобувача освіти з іншого закладу вищої освіти; під час поновлення здобувача освіти на навчання до ВНУ імені Лесі Українки; за результатами навчання в рамках програм академічної мобільності, програм «Подвійний диплом»; за результатами вступу на перший (бакалаврський) рівень на базі освітнього рівня «фаховий молодший бакалавр», освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»; за результатами навчання, здобутими з використанням елементів дуальної освіти; під час навчання здобувача освіти у двох і більше закладах освіти або ОПП.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, визнаються шляхом валідації.

Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ОК.

Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги, майстер-класи, наукові публікації, науково-дослідна робота, робота у наукових гуртках, індивідуальні завдання, що поглиблюють навчальний матеріал освітньої компоненти, навчання на таких платформах як: Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших) в обсязі, що загалом не перевищує 10% від загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На бакалаврському рівні це не більше ніж 6 кредитів.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика щодо академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час виконання практичних завдань, індивідуальної самостійної роботи студента, заборонені.

Вимоги до академічної доброчесності визначаються Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників ВНУ імені Лесі Українки (<https://bit.ly/3QNPrNT>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Терміни виконання практичних робіт, самостійної роботи викладач повідомляє на перших заняттях або прописує на інтернет-платформі курсу. Письмові роботи, які виконуватимуться з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Терміни ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів. За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, спортивних змаганнях, мистецьких конкурсах тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/2023_Polozh_pro_otzin.pdf).

Додаткові (бонусні) бали, які за тематикою відповідають освітньому компоненту, зараховуються за такі види робіт:

- опублікована наукова стаття у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів;

- публікація тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали;
- підготовка та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 7 балів (в разі призового місця – 20 балів);
- перемога у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 20 балів;
- подача проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Підсумкова оцінка за вивчення курсу розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування, виконання практичних завдань, розв'язування тестів на практичних заняттях Оцінювання формального та інформального навчання Оцінювання студентської наукової роботи	40
Модульна контрольна робота №1 (теми 1–7) – практичні завдання, питання	30
Модульна контрольна робота №2 (теми 8–12) – практичні завдання, питання	30
Екзамен (теми 1–12) – практичні завдання, питання	60

Формою підсумкового контролю є іспит.

Якщо студент успішно виконав усі запропоновані викладачем завдання й отримав остаточну оцінку не менше, ніж 75 балів, підсумкову оцінку він отримує без складання іспиту. Така оцінка виставляється в день проведення екзамену за умови обов'язкової присутності студента.

Якщо студент отримав остаточну оцінку нижчу за 75 балів, підсумкова оцінка визначається як сума балів, отриманих за поточний контроль (максимум 40 балів) та екзаменаційної оцінки (максимум 60 балів).

Екзаменаційна оцінка визначається за результатами виконання екзаменаційних завдань, які вміщують 2 теоретичних питання та 3 практичні завдання.

Перелік питань на іспит

1. Мета, зміст і організація управлінського обліку
2. Сутність та завдання управлінського обліку
3. Етапи розвитку управлінського обліку
4. Предмет, метод, принципи і функції управлінського обліку
5. Відмінності та взаємозв'язок між управлінським та фінансовим обліком
6. Організація управлінського обліку
7. Склад витрат виробництва та їх класифікація
8. Мета та підходи до класифікації витрат в управлінському обліку. Нормативне забезпечення
9. Класифікація витрат виробництва
10. Класифікація витрат для цілей фінансового обліку
11. Класифікація витрат для цілей управлінського обліку
12. Класифікація витрат для цілей управлінського обліку

13. Поведінка та функція витрат
14. Поведінка витрат
15. Визначення функції витрат
16. Управлінські судження при визначенні оведінки витрат
17. Системи і методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг)
18. Характеристика і види систем виробничого обліку
19. Методи обліку витрат
20. Поняття собівартості та її види
21. Калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг)
22. Облік і калькулювання за повними витратами
23. Вітчизняні методи обліку і калькулювання за повними витратами
24. Зведений облік витрат
25. Зарубіжні методи обліку і калькулювання повних витрат
26. Облік і розподіл непрямих витрат
27. Облік і калькулювання за змінними витратами
28. Сутність методу директ-костинг
29. Простий і розвинутий директ-костинг
30. Облік і калькулювання за нормативними витратами
31. Сутність та принципи нормативного обліку витрат
32. Облік нормативних витрат, змін та відхилень від норм
33. Суть системи обліку і калькулювання за нормативними витратами
34. Варіанти обліку за нормативними витратами та облік відхилення від норм
35. Аналіз відхилень від нормативів
36. Порівняльна характеристика нормативного обліку витрат і системи «стандарт-кост»
37. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу і прибутку
38. Методи аналізу взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»
39. Визначення точки беззбитковості за допомогою рівнянь
40. Маржинальний метод визначення точки беззбитковості
41. Графічний аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку
42. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» за умов асортиментності продукції (або багатопродуктового виробництва)
43. Основні припущення в аналізі взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»
44. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень
45. Загальна характеристика управлінських рішень
46. Поняття релевантності інформації
47. Типи операційних рішень. Аналіз і вибір альтернативних варіантів
48. Оптимальне використання ресурсів в умовах обмеження
49. Бюджетування і контроль витрат, доходів і фінансових результатів діяльності підприємства
50. Бюджетування як інструмент управлінського контролю та види бюджетів
51. Порядок складання та взаємоузгодження бюджетів
52. Методика і техніка контролю за виконанням
53. бюджетів і аналіз відхилень
54. Облік, контроль і звітність за центрами відповідальності
55. Сутність і види центрів відповідальності
56. Концепція обліку за центрами відповідальності
57. Організація обліку і контролю за центрами відповідальності
58. Принципи і методи трансфертного ціноутворення
59. Стратегічний управлінський облік
60. Управлінський облік у системі стратегічного менеджменту

61. Управління на основі аналізу діяльності
62. Облік витрат для безперервного вдосконалення діяльності

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Садовська І. Б. Управлінський облік : конспект лекцій. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2021. 94 с.
2. Садовська І. Б. Управлінський облік : методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2021. 160 с.
3. Sadovska I., Tluchkevych N., Nahirska K., Nuzhna O., Shulha O., Safarova A., Skoruk O., Melnyk K. Praxeology of the engineering theory of management accounting in enterprises of the agricultural sector: a system of derived balances (in Ukrainian context). AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2023. Vol. 13(2). Special Issue XXXV. P. 116-121. (Web of Science, Q3) <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130235/PDF/130235.pdf>
4. Essential Guide to Managerial Accounting. 2020. <https://www.netsuite.com/portal/resource/articles/accounting-software/essential-guide-to-managerial-accounting.shtml>
5. Sadovska I., Tluchkevych N., Nahirska K., Nuzhna O., Shulha O., Safarova A., Skoruk O., Melnyk K. Praxeology of the engineering theory of management accounting in enterprises of the agricultural sector: a system of derived balances (in Ukrainian context). AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2023. Vol. 13(2). Special Issue XXXV. P. 116-121. (Web of Science, Q3) <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130235/PDF/130235.pdf>

Додаткова

1. Управлінський облік на підприємстві: як впровадити з нуля? <https://upr.ru/article/upravlencheskij-uchet-opyt-vnedreniya-s-nulya/>
2. Управлінський облік: як управляти компанією на основі показників. Вебінар. <https://www.youtube.com/watch?v=cCT6aUAtC8Q>

Інтернет-ресурси

1. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL: www.nbvu.gov.ua
2. Офіційний портал Верховної Ради. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
3. Управлінський облік для керівника. Агентство з Міжнародних стандартів фінансової звітності. URL: <https://amsfo.com.ua/course-category/upravlinskyj-oblik/>